

Slaget vid Strömstad 1808

Återutgivning av text från 1881

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Slaget vid Strömstad
år 1808.

Återutgivning av text från 1881

av Herm. Hofberg

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-739-3

Copyright © 2025 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I april 1809 stod ett av de sista sjöslagen på svenskt vatten när norska och svenska kanonbåtar stred utanför Strömstad i Bohuslän.

I den här e-boken får du läsa en ögonvittnesskildring från den märkliga "dusten" där svenska flottan segrade – tack vare en bit fläsk.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1881 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok utgifven af Herm. Hofberg" med rubriken "Sjödusten vid Strömstad 1808".

Författare till texten är Herm. Hofberg (1823–1883).

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Slaget vid Strömstad år 1808

Den här texten publicerades ursprungligen år 1881 i tidskriften "Läsning i hemmet för hvar dag i året. Illustrerad svensk familjebok utgifven af Herm. Hofberg" med rubriken "Sjödusten vid Strömstad 1808". Författare till texten är Herm. Hofberg (1823–1883).

I början af april 1808 hade en liten norsk eskader ett par gånger visat sig på Strömstads redd, utan att likväl bry sig om att taga den försvarslösa staden. För att emellertid hindra detta, i fall en sådan plan vore i fråga, afsändes från Göteborg fyra kanonslupar och en kokslup under befäl af en kapten Gustaf Norberg. Längre dröjde det heller icke efter det sluparne kommit till Strömstad, förr än en sjödust inträffade med norrmännen. Härom berättar kofferdikaptenen Magnus Klingstedt, hvilken deltog i bataljen såsom ett slags lots.

»Vi voro ute med en liten snipa, en fjerdedels mil utanför Strömstad, jag och ett par andra gossar från staden. Det var tidigt en morgon i slutet af april, och vi lade ut våra snören för att fånga hvitling. Hastigt blefvo vi varse en rad med röda flaggor, som nalkades på afstånd. Vi funderade en stund, innan vi kunde förstå om det var vän-

ner eller fiender. Slutligen sade den ene kamraten, att det måste vara norrmännen, som ville göra en påhelsning i staden. Då drogo vi in våra fiskedon i hast och rodde tillbaka.

Vid Strömstad låg kapten Norberg med fyra kanonslupar och en kokslup, ditbeordrade till den värnlösa stadens försvar. Vi underlättade honom om hvad vi sett. Han tackade och bad oss följa med. Han hade dock haft sina utposter utåt skären och redan fått rapport om den der befintliga fienden. Larmtrumman gick nu på hans vink och snart voro sluparne stridsfärdiga. En del af Bohusläns regemente var om bord. Jag fick plats på Norbergs egen slup. Min befattning skulle vara att deltaga i arbetet med den grofva kanonen, som utgjorde slupens förnämsta vapen. Men hufvudsakligast behöfde mig väl Norberg såsom ett slags lots, emedan jag under mina fiskarfärder lärt känna hvarje grund och klippa omkring Strömstad.

Kaptenen hade icke tid att hålla korum. Han gick endast fram till kanonen och kastade sig på knä på densamma, i det han med hög röst uppstämde följande vers ur n:r 61 gamla psalmboken. Liksom gripna af samma känsla, inföllo de fyra andra sluparnes besättningar med hög röst i sången, som gaf genljud mellan klipporna.

»Förderfva skall dig Herrans hand

Och allan slätt utrota

I från både ditt hus och land:

Dig skall det icke båta,

De fromme skola det få se

Och åt din ofärd le!»

Aldrig har jag känt något mer högtidligt och upplyftande än den andakt, som denna korta krigspsalm väckte i allas våra bröst. Kaptenen sprang upp och ropade: »Se så, gossar, ro nu!» — Fyra man vid hvar åra satte sluparne i full fart och inom kort hade de rangerat sig i hamnen emellan Killingholmen och Furuholmen. I detsamma utsigten der öppnade sig utåt skären syntes en linie af 26 norska slupar, hvilka hissat sina röda blodflaggor och tycktes vara betänkta på en skarp strid. En parlamentär ankom i en slup och begärde att få tala med svenske befälhafvaren. Norberg svarade, på hans proposition att gifva sig, helt kort, att han ville försöka hvem som skulle rå.

Knappt hade parlamentären hunnit tillbaka till sina landsmän, förr än desse begynte kanonaden. Klockan var då half sex på morgonen. Vid första blixten och de skarpa knallarna erfor jag en viss underlig känsla. Det for någonting först iskallt och derefter glödhett genom hela min varelse. Men då kaptenen helt lugnt yttrade: »Skjut sakta och rikta väl!» kände vi oss intagna af ett högt mod, en egen liflig känsla. Vår styckjunkare, gamle Salberg, riktade kanonen, och vi besvarade fiendens salva. De öfriga sluparne följde vårt exempel och underhöllo en jämn eld.

Snart var hela vattenytan höljd af krutrökens tjocka, vitblå massor, så att man icke en gång kunde se hvarandra från aktern till fören af kanonslupen. Men lika häftigt fortfor vårt arbete. Kanonerna blefvo heta, så att de brändes, men vi upphörde icke att ladda och affyra dem. Jag fick en gång tillfälle att se långs utåt vattenbrynet. Liksom under ett lågt tak kunde man skåda ända fram till norska flottiljen. Jag blef då varse en stor barkass, full med folk, som styrde framför norska linien och skulle föra besättningen från en grundskjuten slup till en annan. Så snart jag underrättat styckjunkaren härom, riktades

genast ett skott på barkassen. Då skottet small, såg jag efter dess verkan. Kulan träffade barkassen i fören och sprängde fogningen af dess plankor, så att de brusto och båten sjönk tillika med manskapet. Ett tredje fartyg sprang i luften.

Äfven vi blefvo skadade. En kula träffade vår slup i vattengången och den begynte i sin tur att sjunka. Nu framkallades jag till kaptenen för att utvisa ett grund, på hvilket slupen kunde sättas, tills han blef reparerad. Jag visade det, och vi rodde hastigt derintill. Då sattes en fläksida i skotthålet och öfverspikades med en tjärad pressänning. Det skedde ganska skyndsamt, och sedan vi pumpat läns, lade vi genast ut igen och fortsatte striden.

I nära tre timmar hade vi kämpat, när den norska elden småningom blef glesare och slutligen tycktes allt mer aflägsna sig. Orsaken härtill var troligen den, att en af våra kanonslupar, under löjtnant von Degen, enligt Norbergs order svängt fram på andra sidan Furuholmen och der börjat en häftig kanonad, hvaraf norrmännen trodde, att vi fått förstärkning. Klockan var nu nära åtta på morgonen. »Vi ha segrat!» ropade vi, utom oss af glädje. Norberg ville förfölja fienden; men Salberg tog sig friheten afråda honom. »Låt oss tacka vår Herre för att det har gått som det gått», sade han.

Då vi ej mer sågo någon fiende, återvände vi till staden. Fyra soldater af bohuslänningarne hade blifvit dödsskjutne och af hela styrkan voro nitton sårade. Fem stycken 24-pundiga kulor hade slagit in i staden, men förlupne gjorde de ingen skada; en hade gått genom ett obetydligt tak. — Några dagar derefter begrafdes de stupade. Det var en högtid, hvari hela staden deltog. Alla, som varit med i elden, gingo i processionen, och vi kände djupt, att det är en ärofull död, döden för fäderneslandet.

Strömstads invånare firade sedan årligen minnet af den dag staden räddades genom kapten Norbergs mannamod.

Ett minnesmärke över slaget finns i dag i Strömstad.

Viktiga ord och personer

Barkass.

Marin beteckning på de största skeppsbåtarna som medföljer örlogsfartyg.

Hofberg, Herman.

[1823–1883] Svensk läkare och fornforskare. Är mest känd för sitt arbete på Nationalmuseum och för sitt verk ”Genom Sveriges bygder” från 1882.

Kofferdi.

Ett äldre uttryck inom sjöfarten som användes om de fartyg vars syfte enbart var handel.

Pund.

Viktenhet. Ett skålpund är 425 gram.

Slup.

En liten båt som bara har plats för ett fåtal passagerare och som oftast används för nöjesturer. En ångslup drivs av ånga medan en vanlig slup är enmastad.

Styckjunkare.

En äldre militär titel. Inom artilleriet och luftvärnet användes den om underofficerare. I övriga truppslag motsvarade det en fanjunkare.

Dags att läsa **Klassiska deckare**

Deckare har varit en mycket populär litterär genre i mer än 150 år.

Men deckarna som fascinerade de svenska läsarna kring förra sekelskiftet är i dag mycket svåra att få tag på.

Nu har många av de här klassikerna fått ett nytt liv.

Bokförlaget Klassiska deckare ger ut berättelser om berömda privatdeckare som engelske Sherlock Holmes, svenske Leo Carrington, franske Auguste Dupin och norske Asbjørn Krag.

Men vi publicerar också e-böcker om gentlemannatjuvar som Filip Collin.

På www.klassiskadeckare.se hittar du mer info om våra många titlar.